

‘Ik vind niets zo onintiem als een actrice die me streeft,’ zeg ik.

Een meisje van Ontroerend Goed kijkt verbaasd en zegt: ‘Maar in onze voorstelling gaat het er echt héél close aan toe. Heb je ze gezien? Of ik bedoel meegemaakt. Want je wordt geblinddoekt.’

‘Ja,’ zeg ik, ‘ik heb ze meegemaakt.’

Ik begrijp haar verwondering niet. Ik begrijp ook niet waarom het woord intimiteit met theater wordt verbonden, of het nu om een zaalproductie gaat of om ‘ervaringstheater’ waarin je de acteurs even voor jou alleen hebt. Of een speler nu op een scherm wordt geprojecteerd, vijftien meter verder op een podium staat, of in je gezicht staat te hingen. Intimiteit is toch iets voor ’s morgens in bed of ’s avonds op café, iets dat er plots is tussen jou en iemand die je heel goed kent? Wanneer je niet gekneveld en geblinddoekt bent?

Ik moet denken aan de scène waarin mijn blinddoek even af ging. Voor me stond een tapdancersje voor een pietepeuterig podium te mokken. Het was een grappig gezicht. Ze had geen zin om te dansen, zei ze, want haar vriend had haar de avond tevoren verteld dat hij een ander had. Bovendien danste ze niet graag op zo’n podiumpje van niks. Zogezegd, want ze acteerde natuurlijk. Niet zo goed eigenlijk. Ze kreeg de slappe lach toen ze een liedje wilde zingen als compensatie voor het afgelaste dansje. Ik wilde niet afgaan en speelde dus maar mee, vroeg haar meer te vertellen over haar vriend, zei dat ik haar toch ook even wilde zien dansen want daar had ik ten slotte voor betaald. Ik keek heel ernstig en toen kreeg ze opnieuw de slappe lach.

Luk Van den Dries, professor aan de UA en moderator van het debat, vat enkele voorafgaande opmerkingen van toehoorders samen: ‘In theater is echte gelijkwaardigheid tussen acteur en toeschouwer onmogelijk.’ Titus Muizelaar, die weigerde op het podium bij de rest van de sprekgasten te zitten en de hele tijd vlak voor de eerste rij luisteraars heeft staan orenen, kijkt beteuterd. Iemand in het publiek doet er een schepje bovenop door op te merken dat steeds als Muizelaar het woord neemt, hij niet zozeer tot bij de toehoorders maar eerder zoveel mogelijk in de lichtstraal van de spot wandelt.

Volgens mij heeft Luk Van den Dries niet helemaal gelijk. Gelijkwaardigheid tussen acteur en toeschouwer is soms wel mogelijk. Niet dat een ac-

teur zich op gelijke voet zou kunnen stellen met een toeschouwer, want hij is voorbereid en kan het inzicht dat hij heeft in zijn project niet wegcijferen tot hij de onbevangenheid van zijn publiek ervaart. Maar wel omgekeerd: als een toeschouwer inzicht heeft in de thema’s van een voorstelling, en hij komt terecht in een stuk ‘ervaringstheater’, kan hij ervoor kiezen om mee te spelen en even acteur te worden als de rest van de acteurs.

Van intimiteit daarentegen is geen sprake. Zelfs niet als acteurs, lekker onder elkaar. In fictie kan je intimiteit herkennen, maar niet beleven. Speel intimiteit, en je liegt. Denk intiem contact te hebben met iemand waarvan je weet dat hij toneel speelt, en je houdt jezelf voor de gek. Binnen of buiten het theater.

Ik vind het vreemd dat sommige toeschouwers zich blijkbaar intiem geraakt voelen tijdens een voorstelling als *The Smile off your Face*. Het is niet zozeer vreemd dat ze misschien lang hebben moeten wachten tot iemand eindelijk eens naar hen luisterde, of hen streefde over het bovenbeen, maar vooral dat ze niet veranderen in personages. Dat ze denken te betalen voor een ‘totaalervaring van zintuiglijke indrukken’, zoals het programmaboekje aangeeft, en niet voor een fictieve belevenis. Dat het discours rond de voorstelling suggereert dat je intimiteit kan afkopen en aanbieden, zoals een haarknipbeurt of een seksuele dienst. Dat men je achteraf meteen vraagt: ‘En, hoe vond je het?’ Alsof je bevredigd zou moeten zijn in een behoefte.

In de prachtige epiloog wordt je blinddoek afgenomen en je ziet de andere deelnemers rondjes rollen, op het bed liggen, naar het liedje van de tapdancers luisteren. Je rolstoel rijdt achteruit, steeds verder weg van de laatste scène, die waar je je glimlach achterlaat, terwijl een reusachtig doek omheen het scènebeeld zichtbaar wordt en je letterlijk weer uit het verhaal glijdt, de echte wereld in.

The Smile off your Face heeft niets te maken met intimiteit, maar alles met verbeeldingskracht. De acteurs zitten op je huid, maar nodigen je uit om daaruit te breken. Ze bieden geen nabijheid, maar splitsen je in twee, creëren afstand tot jezelf. Om je daarna weer netjes bijeen te binden en de constructie te tonen waarin je zelf hebt meegespeeld. Of niet. ❖